

2. Голянич М. І. Внутрішня форма слова і художній текст : [монографія] / Марія Голянич. – Івано-Франківськ : Плай, 1997. – 178 с.
3. Загнітко А. П. Словник сучасної лінгвістики: поняття і терміни : у 4 т. / А. П. Загнітко. – Донецьк : ДонНУ, 2012. – Т. 1. – 402 с.
4. Мацько Л. І. Стилїстика української мови : підруч. ; за ред. Л. І. Мацько / Л. І. Мацько, О. М. Сидоренко, О. М. Мацько. – К. : Вищ. шк., 2003. – 462 с.
5. Скрипник Л. Г. Фразеологія української мови / Л. Г. Скрипник. – К. : Наук. думка, 1973. – 278 с.
6. Ставицька Л. О. Про термін «їдіолект» / Л. Ставицька // Українська мова. – 2009. – № 34. – С. 3–17.
7. Шатїлова Н. О. Ідіостиль Сидора Воробкевича : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 «Українська мова» / Н. А. Шатїлова. – Чернівці, 2011. – 20 с.

Джерела дослідження

М – Жадан С. Месопотамія : збірка оповідань і віршів / Сергій Жадан ; передм. В. Неборака ; фотографії Гамлета. – Харків : Книжковий клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2014. – 368 с.

ФС – Фразеологічний словник української мови / уклад. : В. М. Білоноженко та ін. – К. : Наук. думка, 1993. – 984 с.

УДК 811.161.2'282(477.54).62)

К. Д. Глуховцева
Україна, Старобільськ

ОБРЯДОВИЙ ТА ЗВИЧАЄВИЙ ДІАЛЕКТНИЙ ТЕКСТ В УКРАЇНСЬКИХ СХІДНОСЛОБОЖАНСЬКИХ ГОВІРКАХ

У статті описано мовне втілення окремих обрядів календарного циклу та звичаїв, пов'язаних із ними, у діалектних текстах українських східнослобожанських говірок. Автор доводить, що в обрядових та звичаєвих діалектних текстах вербалізовано етнокультурну інформацію, характерну для

певного ареалу. Центральними в цих текстах є номінації свят, реалій, характерних для окремих обрядів, магічних дій, що виконувалися всіма учасниками мовної спільноти чи родичами респондентів або самими оповідачами. Ритуальні дії зазвичай номіновано етнофраземами, що акумулюють у собі давню народну культуру.

Ключові слова: обрядовий текст, текстоцентризм, діалектний текст, східнословобожанські говірки, текстотека, етнофраземи.

В статье описано языковое воплощение отдельных обрядов календарного цикла и обычаев, связанных с ними, в диалектных текстах украинских восточнослобожанских говоров. Автор доказывает, что в обрядовых диалектных текстах вербализировано этнокультурную информацию, характерную для определенного ареала. Центральными в этих текстах есть номинации праздников, реалий, характерных для отдельных обрядов, магических действий, которые выполнялись всеми участниками языковой общности или родственниками респондентов или же рассказчиками. Ритуальные действия обычно номинированы этнофраземами, аккумулирующими в себе древнюю народную культуру.

Ключевые слова: обрядовый текст, текстоцентризм, диалектний текст, восточнослобожанские говоры, текстотека, етнофраземы.

This article describes the language implementation of specific calendar rituals and customs associated with them in the dialect texts of Ukrainian Eastern-Slobozhanian dialects. The author proves that ethnocultural information specific to a particular area is verbalized in dialect texts. Dialect text is regarded as a cultural phenomenon that represents a kind of lexical units used in the researched area. The central point in these texts is the names of holidays, realias specific to certain rituals, magical acts performed by all participants of linguistic community either by relatives of the respondents or by the narrator.

Texts with macrotheme «Trinity Holiday» represent series of ceremonies on the eve of the event and on Trinity, which can be the basis for selection of individual microtheme.

As Easter holidays and Trinity are regarded to be spiritual and bodily purification, the rituals included making amulets against the evil spirits, performing actions aimed at protecting the family from evil spirits. Plants were used for these purposes. For example, a sweetflag had magical properties to drive off evil spirits, feather grass protected against witches, lovage was used to bathe girls with it to be loved by boys and by all people.

Ritual actions were usually represented by motivated, partly motivated and unmotivated combinations of words, most of them in the scientific literature usually referred to ethnophrasems that accumulate long folk culture. Temporal contrast «now – before» is marked by positive feedback to the ancestors and condemning the time when it was forbidden to celebrate Easter and Trinity as a consequence of the general decrease of knowledge about people's culture and Christian faith.

Key words: ceremonial text, dialect text, Eastern-Slobozhanian dialects, ethnophrasem, textocentrism, text library.

Текстоцентризм, що стрімко ввійшов у практику діалектологічних студій, наразі певною мірою визначає особливості аналізу й методику вивчення лінгвістичних одиниць. У наш час учені студіюють питання методології дослідження діалектних текстів [1], вирішують проблеми тексту як джерела інформації про фонетичні, морфологічні, лексичні чи синтаксичні риси окремих говірок [2], оцінюють інформаційний потенціал згаданої діалектної субстанції [4, 5], розглядають текст у світлі когнітивно-дискурсивної парадигми в лінгвістиці [3] та ін. Актуальним залишається питання про риси діалектних текстів, у яких передано послідовність обрядових та звичасвих дій певного ареалу, хоч цю проблематику порушено в працях В. Конобродської [6], М. Лесюка [7], Н. Хобзей [8], Т. Ястремської [10] та інших учених.

Діалектні тексти, у яких репрезентовано обряд, звичай чи їхні складники, привертають увагу вчених передусім своєю

інформацією, зв'язком з духовною культурою ареалу, у якому записаний текст, здатністю до просторової варіативності. Сучасні тексти згаданої тематики – це зазвичай спогади інформантів, які народилися у 20-их (30-их) рр. ХХ ст. (зрідка – пізніше), про дитинство чи юність, коли респонденти були учасниками чи свідками зазначених обрядових чи звичасвих дій. Окремі звичаї пізнані діалектоносіями пізніше. Загалом у спогадах оповідач апелює до батька, матері, частіше – бабусі чи дідуся, які розповідали про аналізовані ритуальні дії чи привчали їх дотримуватися. Діалектний текст цієї тематики прийнято розглядати як культурний феномен, що репрезентує своєрідні лексичні одиниці, поширені в досліджуваному ареалі.

Мета статті – описати мовне втілення окремих обрядів календарного циклу та звичаїв, пов'язаних із ними, у діалектних текстах українських східнослобожанських говірок.

Низкою магічних дій позначена підготовка до свята Великодня. Зокрема засвідчено сполучення **відправляти страсті, випалювати хрест на сволоці**: *веч'єром у 'церкв'і в'ідпрау'л'айуц':а ст'раст'і // л'уди / їшоуши з 'церкви / нама'галис' донес'ти додому ст'расну с'в'іч'ку так / шоб во'на не" по'гасла // п'ламйам ц'і'йейі с'в'іч'ки ви"пал'ували хрест у 'хат'і на сволоц'і / шоб 'неч'іст' 'хату ми"нала //* (Записано від Іванієнко Варвари Яківни, 1919 р. н., с. Олексіївка, Перевальський р-н) [УСГ, с. 257].

Магічні дії, характерні для страсного тижня, розпочиналися зі свята Благовіщення, коли **благівіщенську проскуру змішували із землею, сіяли по вуглах ниви, заривали в землю**: *тоу'ч'єну благо'в'іш'ч'єн'с'ку прос'куру з'м'ішуйут' з зе"м'лею і 'с'йат' по ч'оти'р'ох ву'лах 'ниви дл'а 'того / ш'ч'об дожд' не" об'ходи'ї 'ниви // благо'в'іш'ч'єн'с'ку прос'куру зари"вайут' у 'земл'у / ш'ч'об град не" по'би'ї по'с'єву // х'ворому на про'пасниц'у да'йут' йак л'і'карство // у'се / ш'ч'о 'роди"ц':а у цей ден' / 'буде по'гано рос'ти // благо'в'існе йай'це п'ід к'воч'ку не" кла'дут' // Бог благослоу'л'айе у'се рос'ти у' цей ден'* (Записано від Булаєнко Євгенії Іванівни, 1935 р. н., м. Попасна, Попаснянський р-н) [УСГ, с. 294].

Мікротема «Чистий Четвер» репрезентована етнофрезами **свічка дванадцяти страстей, відправляти страсті, викидати дванадцять сухих полін**: *мої бат'ки в'їри'ли / шо о'собен:о ве'лику 'силу 'має с'в'і'чка / йа'ка го'р'їла дванад'цят' страст'ей / з 'року ў р'ік // у 'Ч'истий Ч'ет'вер / коли у 'церкв'і в'ідпраў'л'айуц':а ст'раст'і / гос'подин'і вики'дали на го'р'іш'ч'е дванад'ц'ят' сухих пол'ін / шоб'паска не за'палас'а // ў ц'ей ден' н'і'ч'ого не' робили* (Записано від Іванієнко Варвари Яківни, 1919 р. н., с. Танюшівка, Новопокровський р-н) [УСГ, с. 257].

Духовне й тілесне очищення в Чистий Четвер лексикалізовано сполученнями **варити навар, змивати гріхи та хвороби**: *ў 'нашому се'л'і йе обр'а'д'овий п'разник йак 'Пасха // припа'дає во'на заўж'ди на не'д'іл'у // з се'ре'ди на ч'е'т'вер т'реба ўст'ати та уми'ватис'а / та не' п'росто ў во'д'і / а вари'ли з 'р'ізних траў на'вари // цим 'самим се'л'ани зми'вали гр'іхи та хворобу // с'л'ідуйуч'ї ден' буў п'їятнице'а / це стра'шна п'їятнице'а // ў ц'ей ден' не'л'з'а н'і'ч'ого робити / н'і'ч'ім заї'матис'а // пот'ім у суботу го'тови'ц':а пе'к'ти 'пасху / роз'крашувати / йа'йеч'ка красити // ўно'ч'і ўс'і йшли с'в'а'тити 'пасху // пот'ім ўран'ц'і йшли на кладби'ш'ч'е поми'нати у'мерших // ч'ере'з не'д'іл'у була К'расна 'Горка / а во:б'н'ш'ч'е п'роводи 'Пасхи //* (Записано від Чумака Олексія Тимофійовича, 1935 р. н., с. Козарик, Трійський р-н) [УСГ, с. 418].

Діалектні тексти відтворюють також послідовність приготування солі до великоднього столу: *ха'з'айки / разом з 'іншою ро'ботою / го'товили сол' до вели'кодн'ого стол'а // во'ни брали з'рудку 'сол'і / загор'тали йї'ї у т'р'апку і ло'жили ў п'іч' // коли т'р'апка згорит' / сол' зби'рали і бере'гли до Вели'кодн'а // зранку на Ве'ликден' / коли п'рийдут' ўс'і з 'церкви і с'адут' за ст'іл розгоў'латис' / гос'подар ло'жиў ц'у с'іл' на хл'їбину і ўсе це с'тавиў п'ід обра'зами // ц'у с'іл' збер'їгали і да'вали худоб'і при хворобах ш'лунку //* (Записано від Іванієнко Варвари Яківни, 1919 р. н., с. Танюшівка, Новопокровський р-н) [УСГ, с. 257].

Текстотека макротема «свято Трійці» репрезентує послідовність обрядових дій у переддень цієї події та під час

Зелених свят, що може бути підставою для виділення мікротем «переддень свята Трійці», «свято Трійці». Це засвідчено переліком дій, що були обов'язковими в суботу й неділю, зокрема: *хо́дити 'босими по ро'с'ї, собі'рат' (зби'рат') т'рави (зе'лене), ла'мати 'в'еточки (кле'чала): 'бабушка нас ўс'їда з'вала сут'ра ў кле'чану суботу по ро'с'ї походить' 'боси'ми // то о'на ка'зала / шо ми здо'рови'ми по'том 'ц'їлий год 'буде'мо / 'обиче'м то ми здо'роў'я наби'ралис'а т'ї'їейу ро'сойу / о'на 'нач'е йа'ка то це'л'ебна / то йа 'помн'у // ну ми по шпори'шу л'убили ходит' // у нас 'коло д'вору у'се ним зап'лете'не було / 'т'їки о'то до'рожка од х'в'їрки то 'витоптана / а так у'се / то ми по шпори'шу бос'а'ка воб'иче 'л'їтом л'убили ходит' / так шо о'то йа хара'шо 'помн'у / йак у суботу 'пере'д 'троїцеї 'б'їгали по ро'с'ї* (Записано від Пронько Марії Трохимівни в с. Лисогорівка Новопокровського р-ну).

Оскільки назва ритуальної дії, крім того, що цей процес має магичні властивості, нічим не відрізняється від загальноновживаного найменування дії, то члени такого сполучення слів можуть легко взаємозамінюватися, окремі складники вислову опускалися, напр.: *хо́дити 'босими по ро'с'ї – 'б'їгати по ро'с'ї*.

В аналізованих сполученнях слів субститууюватися можуть не тільки дієслова, але й іменники, які відтворюють реалемний план свята Трійці. Це найчастіше загальноновживані чи спеціалізовані найменування: *иче ми ж хо'дили собі'рат' ў'с'ак'ї т'рави // то 'бабушка нас ўс'їда 'брала с:о'бої / шоб ми 'тоже у'чилис'; о'то на т'ройіцу / ми зе'лене зби'рали хо'дили* (Записано від Пронько Марії Трохимівни в с. Лисогорівка Новопокровського району). У говірках Черкащини помічаємо частіше вживання спеціалізованої назви *к'л'еч'їн'а (к'л'еч'їн'у): А зе'лен'ї св'ат'к'и// це ж ни'д'їл'а зе'лена/ це ід'и'мо 'тирид тим же о' паси'мо ко'рови / на'л'а'маймо к'л'еч'їн'у в по'садці ж* [Говірки, с. 476].

Лексико-семантичне поле найменувань *Кле'ч'ана не'д'їл'а, Зе'лена не'д'їл'а, Зе'лен'ї св'ат'а (с'в'ат'ки)* (пор.: *зе'ле'нійї с'в'ета* [УГПЗН, с. 21], *Ру'сал'а* [УЗГ, с. 38]) відображають темпоральний план обрядових дій і акцентують увагу на тому,

що в їхній основі лежить язичницький культ дерева та квітів [9, с. 87]. Суботній день напередодні Трійці має назву *кле^u/ч-ана* (*кле^u/ч-ал'на*) *субота* (пор.: у середньонаддніпрянських говірках – *кле^u/ч-ана субота* [Говірки, с. 476], у закарпатських говірках – *зелена субота* [УЗГ, с. 63], у говірках південно-західного наріччя – *задушина субота* [УГПЗН, с. 30]).

Найменування дій *кв'іч':ати хату*, *кв'іч':ати двір* у текстах конкретизовано у зв'язку з описом послідовності збирання *кличен'а* чи окремих *кле'чал*, особливостей прикрашання хати та двору: *по'том шо ми р'вали // ла'мали /разн'і 'в-еточ'ки; ну а по'том при'ходили до'дому / то укра'шали двір тим ус'ім і 'хату // 'помн'у / шо по 'хат'і у'то по дол'і'ї'ці'ї розкла'дали кру'гом ч'абре'ц' / то ме'н'і т'ройі'ц'а ус'і'да ч'абри'ц'ом 'пахне // по'том дру'гими у'то 'в-етками у дво'р'і укра'шали / 'біл'а 'хати 'тикали / 'коло х'в'іртки / 'коло до'рожки / ну та'ке //* (Записано від Пронько Марії Трохимівни в с. Лисогорівка Новопокровського р-ну). Лексико-семантичне поле дії зі значенням 'розвішувати, розкладати в хаті, на подвір'ї, у господарських будівлях гілки дерев, спеціально зібране зілля з метою захисту від злих сил' репрезентоване в українських східнословобожанських говірках також такими сполученнями: *'тикати к-в'і'чало, зелен' с'лати, тра'ву сте^u'лити, кле^u/ч-ало покла'дати, кле^u/чати ле^uне^u'хою* [9, с. 88], у говірках південно-західного наріччя – *'майіти ус'о* [УГПЗН, с. 21]. У говірках Черкащини зафіксовано сполучення *зати'кати 'з'ілочки, за'копувати 'дери'во: так це 'мати хо'дила нида'леко 'коло 'лісу пр'ам / 'ц'іле 'дери'во / ти'пер то у во'рота зати'ка'ють 'з'ілочки зил'ен'і / а 'мати було мо'їа пр'амо 'дери'во з'рубуйе / і зако'пайе в го'род'і / сто'їт' зил'ене* [Говірки 2013, с. 292], на Галичині – *ставити гілки берези, ставити березу* [ГПЗН, с. 30].

Діалектний текст репрезентує спогади старожилів ареалу, у яких майже кожне дієслово має, крім загальномовного, зафіксованого в більшості лексикографічних праць значення, ще й додаткове, конотативне, пов'язане з магічними властивостями

цих дій: до зе^леної не^д'іл'і н'іл'з'а було кв'іч':ат' / хату // а коли п'риїде зе^лена не^д'іл'а / як на^носим у'с'акої'зеле^н'і // пол ч'е^лбре^ц'ом пок'риєм // пахне / як у сад'ку // понари^{ел}вайем /ц'іл'і обе^лремки паш'н'і і о'то як понаси^{ел}пайем / шоб у'с'ака неч'іст' не^водилас' // (Записано від Голенко Лідії Петрівни, 1938 р. н. в с. Морозівка Міловського р-ну) [УСГ, с. 201].

До немотивованих назв із затемненою внутрішньою формою зараховуємо найменування *стреч'єн':а готувити*, конкретизоване завдяки опису місця проведення обрядової дії, вказівки на її незвичний характер та магічний зміст: *йако^с' йа п'ішо^у сво'йому би^ч'ку /с'іна на^косит' / а тут на Тройіц'у /надо стреч'єн':а готувит' / і засти^{ел}лати у'с'у /церкву / во^ни при^б'ігли і ска^зали / нам це /Богом да^но / ш'ч'о ти при^шо^у до нас // на^косили /с'іна / пороз^екла^дали по у'с'ї /церкв'і /с'іна // так йа заслу^жи^у хвал^у од^м /Бога // (Записано від Чумака Олексія Тимофійовича, 1935 р. н., с. Козарик, Троїцький р-н) [УСГ, с. 418].*

Під час святкування Трійці особливого значення надавалося таким травам, як лепеха (вона мала магічні властивості відганяти злих духів), ковила (берегла від відьом), любисток (у ньому купали дівчат, шоб їх любили парубки й усі люди). Це вербалізовано сполученням *любисток красти (ворувать)*: *а шче у' нас було на Тройіц'їу / це йа /тоже хара^ціо /помн'у / бо са^ма шче ма^ла /б'ігала // хо^дили ми л'убисток /воруват' // шч'італос' у нас / шо /нада у' н'іч'на Тройіц'у у су^с'ід'їу л'убистка ук'расти // то /нада було об'азат'єл'но / шоб не^з'нали / но ко^н'єшно о^но ж до^гадувалис' / бо у'с'і ж хо^т'іли / а /д'іти ко^н'єшно /ч'ашче йшли на та^ке // ну /вобичем йшли / як сте^м'н'іло / шоб же не^в'видно було і де у су^с'ід'їу /б'іл'а /двору / ч'и /даже у' дво^р'і / ну о^но у' дво^р'і шч'італос' шче /луч':е // т'реба було нар'ват' та^кїй бук'ет'ік то^го л'убистку / но /пере^д тим / як зри^{ел}'ват' / /нада було за^гадат' /же^л'ан'їє / і шоб о^но збу^лос' / то /нада / шоб не^в'бачили те^бе су^с'іди / як ти у' них рвеш л'убисток // то ко^н'єшно воспом'інан'її /по^уно / бо са^мому ж ст'рашно / то ко^гос' бе^м'реш с:о^бою / а то*

воб'иче 'ц'ілим кага'лом зби'ралис' / са'ма пон'і'майеш / йак о'но 'тихо полу'ч'алос' / но 'ладно / о'то насм'і'їемс'а / 'поки добе'ремс'а до л'у'бистку / а то'д'і шче ї до'бавим / бо рвем / а в'ін же во'н'уч'иї та'киї / йак рвеш / 'руки пови'ем'мазуйем у тої сок / по'том шче 'ц'ілії ден' одми'вайем тої 'запах // но же'лан'і'їе ж хо'т'і'лос' зага'дат' (Записано від Пронько Марії Трохимівни в с. Лисогорівка Новопокровського р-ну).

При описі обрядів у переддень Трійці порушено тему охорони сім'ї від злих духів, зокрема: 'помн'у шче / шо 'бабушка 'тикала кв'і'чала по глу'хим уз'лам д'вору / о'сину / бо шчі'талос' / шо то шоб 'в'ід'ми не' хо'дили // у'то та'койї 'зеле'н'і ми так і не' ба'гато шоб / а це 'помн'у (Записано від Пронько Марії Трохимівни в с. Лисогорівка Новопокровського району). Практикування окремих дій, спрямованих на боротьбу з відьмами, отримало в ареалі назву бе'ре'з'тис'а в'ід'ом: а шче у нас / знай'є'ш йак / од в'ід'ом бе'ре'з'тис' // знач'ит' у са'райї над од'в'ірком 'в'ішали пу'ч'ок кови'ли с'і'доїї // знай'є'ш / тра'ва о'то та'ка / шо о'на йак цв'і'те / то та'ка ста'нови'ц'':а / йак воло'сина с'і'да / о'на то'нен'ка / то 'нада бу'ло тої пу'ч'ок нар'ват' / і над од'в'ірком у са'райї при'ч'і'ним' / то шоб 'в'ід'ма ко'рову 'ноч':у не' до'їїла // о'то так йа 'помн'у // ну а так / о'но ж не' 'дуже пр'і'ветствовало'с' / то не' так у'же і сохр'ан'али // (Записано від Пронько Марії Трохимівни в с. Лисогорівка Новопокровського р-ну). У с. Горіхове Попаснянського району на Трійцю та на Івана Купала на вигоні закопували спеціально вирощений для цього будяк, через якого спочатку стрибали, а потім – його спалювали. У Галичині зафіксований обряд відзначення Зелених свят на лоні природи – Зеленівка [ГПЗН, с. 210].

Загалом діалектні обрядові та звичаєві тексти як спогади про минуле позначені темпоральним протиставленням «тепер – раніше»: 'бабушка ко 'н'єшно ў 'церкву ста'рало'с' по'паст' / бо о'на то 'в'єруй'уща бу'ла / ну о'но ми то шчас / но 'саме ж об'ідне те / шо шчас при'ходиш / не' 'знай'є'ш / шо де ро'бит' / а 'ран'ше о'на ўс'і п'разни'єки шос' ро'била / шос' 'нада бу'ло так / і

з'являюно / шо з'нала / коли йа'кий п'разник там правос'ляўний
(Записано від Пронько Марії Трохимівни в с. Лисогорівка Новописковського р-ну).

Отже, в обрядових і звичаєвих діалектних текстах вербалізовано етнокультурну інформацію, характерну для певного ареалу. Центральними в цих текстах є номінації свят, реалій, характерних для окремих обрядів, магічних дій, що виконувалися всіма учасниками мовної спільноти чи родичами респондентів або самими оповідачами.

Оскільки свято Великодня й Трійці розглядали як час духовного та тілесного очищення людини, то ритуальні дії включали виготовлення оберегів від злих духів, проведення дій, спрямованих на охорону сім'ї від злих духів. Ритуальні дії зазвичай номіновано мотивованими, частково мотивованими та немотивованими сполученнями слів, більшість з яких у науковій літературі прийнято зараховувати до етнофразем, що акумулюють у собі давню народну культуру. Темпоральне протиставлення «тепер – раніше» позначене схвальними відгуками на адресу своїх предків і засудженням тих часів, коли відзначати Трійцю та Великдень заборонялося, що стало наслідком загального зниження знань про народну культуру і християнську віру.

Бібліографічні посилання

1. Аркушин Г. Л. Українські діалектні тексти (до питання методології) / Г. Л. Аркушин // Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. Філологічні науки : мовознавство. – Луцьк, 2011. – № 1. – С. 3–10.
2. Бігусяк М. В. Тексти як джерело дослідження говірок Івано-Франківщини : історіографія та перспективи розвитку / М. В. Бігусяк // Діалекти в синхронії та діахронії : текст як джерело лінгвістичних студій. – К., 2015. – С. 17–29.
3. Гороф'янюк І. В. Життєвий шлях подільського селянина в мовному втіленні / І. В. Гороф'янюк (на матеріалі автобіографічних текстів) // Діалекти в синхронії та діахронії : текст як джерело лінгвістичних студій. – К., 2015. – С. 83–92.

4. Гриценко П. Ю. Ідіолект і текст / П. Ю. Гриценко // Лінгвістика : об'єкт – стиль, мета – оцінка ; збірник наукових праць, присвячених 70-річчю від дня народження проф. С. Я. Єрмоленко. – К., 2007. – С. 21–41.
5. Гриценко П. Ю. Інформаційний простір діалектного тексту / П. Ю. Гриценко // Діалекти в синхронії та діахронії : текст як джерело лінгвістичних студій. – К., 2015. – С. 100–119.
6. Конобродська В. Л. Поліський поховальний і поминальний обряди : етнолінгвістичні студії / В. Л. Конобродська. – Житомир : Полісся, 2007. – Т. I. – 356 с.
7. Лесюк М. П. Мовний світ сучасного галицького села (Ковалівка Коломийського району) : [монографія] / М. П. Лесюк. – Івано-Франківськ : Нова Зоря, 2008 – 328 с.
8. Хобзей Н. Гуцульська міфологія : етнолінгвістичний словник / Наталя Хобзей. – Л., 2002. – 213 с.
9. Царьова І. В. Етнокультурна семантика в обрядовій фразеології східнословобожанських говірок : [монографія] / І. В. Царьова. – Дніпропетровськ : Інновація, 2015. – 258 с.
10. Ястремська Т. Традиції гуцульського пастухування / Т. Ястремська. – Львів, 2008. – 424 с.

Джерела фактичного матеріалу

Говірки 2013 – Говірки Черкащини : збірник діалектних текстів / упор. Г. І. Мартинова, Т. В. Щербина, А. А. Таран. – Черкаси, 2013. – 878 с.

УГПЗН – Українські говірки південно-західного наріччя: тексти / упор. і автор передм. Н. М. Глібчук. – Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2005. – 238 с.

УЗГ – Українські закарпатські говірки : тексти / упор. та передм. О. Ф. Миголинець, О. Д. Пискач. – Ужгород : Ліра, 2004. – 400 с.

УСГ – Українські східнословобожанські говірки: сучасні діалектні тексти : навч. посіб. / упоряд. : К. Д. Глуховцева, В. В. Леснова, І. О. Ніколаєнко ; за ред. К. Д. Глуховцевої. – Луганськ : Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2011. – 424 с.